



Razumkov
centre

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Жовтень 2025



I. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Жовтень 2025 р. ознаменувався стабільно високою інтенсивністю бойових дій на фронті та системним терором проти цивільного населення України, а також збереженням тенденцій до ескалації та інтернаціоналізації російсько-українського конфлікту. Попри просування противника на кількох напрямках і контрнаступальні дії Сил Оборони України, загальна стратегічна ситуація на театрі воєнних дій не зазнала суттєвих змін.

Міжнародні миротворчі зусилля не принесли відчутних результатів через розбіжності між позиціями Білого дому та кремля стосовно варіантів досягнення мирних домовленостей в російсько-українській війні. Категорична відмова путіна від припинення бойових дій вздовж поточної лінії зіткнення — як передумови початку мирних переговорів — нарешті спонукала Президента США Д. Трампа перейти до перших практичних заходів примусу росії до миру.

БОЙОВІ ДІЇ

Стандартна фраза про те, що «Сили оборони України продовжують стримувати російських окупантів на всіх напрямках...» у щоденних повідомленнях Генерального штабу жодним чином не свідчить про стабілізацію лінії бойового зіткнення. Попри активну оборону, відновлення Силами Оборони України контролю над раніше втраченими позиціями, баланс втрачених/звільнених територій залишається не на користь України. За підсумками жовтня, російські війська захопили близько 260 км² території України, що відповідає темпам просування у вересні і є вдвічі меншим середньомісячним показником порівняно з літніми місяцями при практично однаковій інтенсивності штурмових дій.

В епіцентрі бойових дій, суспільної та міжнародної уваги протягом місяця перебував сектор Покровська, де російські війська сконцентрували основні штурмові зусилля. Ситуація навколо Покровська — одного з останніх великих міст і рубежів української оборони на Донеччині — суттєво погіршувалася впродовж місяця та стала критичною на кінець жовтня. Обмеження можливостей застосування дронів через погіршення погодних умов сприяло успішній реалізації російської тактики інфільтрації малими групами з наступним накопиченням та переходом до активних дій в тилу українських позицій. Російське командування активізувало використання бронетехніки попри майже гарантоване її знищення в штурмових діях. Осінні дощі ускладнили логістику для обох сторін, але застосування російським командуванням найбільш ефективного підрозділу БПЛА «Рубикон» критично вплинуло на спроможність забезпечення українських сил у Мирнограді та Покровську через єдиний коридор шириною від 10 до 5 км. Фіксуються також масові випадки перевдягання росіян у цивільний одяг, що суперечить міжнародному праву, хоча основною тактикою противника залишається «просочування» малих штурмових груп.

Покровськ був не лише стратегічно важливим логістичним центром з моменту повномасштабного вторгнення, але й містом, де проживало близько 400 тис. мешканців та добувалося 2 млн т вугілля на рік. Після майже двох років боїв, місто практично повністю зруйноване, його залишили 99% мешканців і останні логістичні шляхи опинилися під вогневим контролем противника.

Напередодні зими росія знову вдалася до посилення ударів по енергосистемі України. Попри незмінність стратегічних цілей системного енергетичного терору, однією

з особливостей цього річної тактики кремля стала концентрація ударів на східних регіонах України з метою перетворення їх у непридатні для життя «буферні зони» і провокації **паніки та масової міграції** населення. Попри зусилля України та партнерів з нарощування спроможностей протиповітряної оборони та засобів фізичного захисту об'єктів енергетики, російськими атаками протягом жовтня було виведено з ладу ще кілька теплових електростанцій і близько половини потужностей з видобутку природного газу. Більшість оглядачів попереджають, що **ця зима стане випробуванням на стійкість, як ніяка раніше**. В ніч на 30 жовтня росіяни здійснили другу за інтенсивністю повітряну атаку по території України, запустивши 52 ракети та 653 БПЛА. «Рекорд» у 818 ракет і дронів був зафіксований 6-7 вересня.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

Протягом жовтня дедалі більш очевидно стала проблема ключових розбіжностей між пропозиціями миру від США (Європи та України) та позицією росії, що полягає, насамперед, у відмові припинити бойові дії вздовж поточної лінії зіткнення.

16 жовтня (напередодні зустрічі з Президентом України В. Зеленським) Президент США Д. Трамп мав телефонну розмову з путіним й анонсував нову **зустріч із ним у Будапешті**. Менш, ніж за тиждень зустріч була скасована, а проти російських нафтових гігантів запроваджені **санкції** — перші каральні заходи за час другого президенства Трампа. За **повідомленням CNN**, це рішення стало несподіванкою навіть для багатьох у Білому домі та, можливо, є ознакою того, що Президент США усвідомив незмінність позиції путіна та необхідність переходу від «вигідних пропозицій» до силового примусу.

Майже синхронно із санкціями США, Рада ЄС 23 жовтня ухвалила **«всеохопний 19-й пакет санкцій»**, що передбачає обмежувальні заходи проти фізичних осіб та ключових секторів російської економіки, які забезпечують незаконне вторгнення росії в Україну, посилення контролю за пересуванням російських дипломатів територією

ЄС та додаткові заходи проти осіб, відповідальних за викрадення українських дітей.

На тлі глухого кута у американо-російському діалозі європейські союзники України пропонують свій **12-пунктний план** завершення війни («Елементи до миру в Україні»), який ініціювала Фінляндія. Наразі проєкт перебуває на стадії обговорення. Родзинкою фінської ініціативи є пропозиція створення «Ради миру» під егідою Д. Трампа як спосіб його залучення до активної підтримки європейського мирного плану.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

22 жовтня відбулося підписання листа про наміри стосовно співпраці між Україною та Швецією у сфері розвитку повітряних спроможностей, що передбачає поставку 150 винищувачів Gripen. **Терміни поставки** наразі чітко не визначені, хоча Президент України В. Зеленський заявив про можливість надходження перших літаків вже у 2026 р. (імовірно невеликої кількості літаків, що були у використанні). Прем'єр-міністр Швеції У. Крістерссон, **заявив**, що Стокгольм зможе почати постачання Gripen приблизно через три роки. Наявні потужності компанії Saab забезпечують виробництво 18 літаків на рік, але існує потенціал **подвоєння об'ємів виробництва**, в т. ч. шляхом кінцевого складання та виробництва деяких компонентів в Україні. В разі успішної реалізації домовленостей, Gripen стане основним бойовим літаком Повітряних сил України у майбутньому.

21 жовтня Верховна Рада ухвалила **зміни до державного бюджету**, що передбачають збільшення видатків на сферу безпеки та оборони на 324,7 млрд грн. Попередніми змінами у липні цього року видатки були збільшені на 412 млрд грн. Під час засідання формату «Рамштайн» 15 жовтня, Міністр оборони України Д. Шмигаль **заявив**, що фінансові потреби на оборону у 2026 р. становлять \$120 млрд, з яких лише половину Київ готовий покрити власними силами.

Роберт «Мадяр» Бровді, командувач Сил безпілотних систем (СБС) [анонсував](#) подальше розширення підпорядкованих підрозділів. Новостворений (1 червня 2025 р.) рід ЗС України вже продемонстрував свою надзвичайну ефективність. Наразі на СБС, частка яких складає лише 2% від загальної чисельності Сил Оборони України, припадає майже третина верифікованих уражень цілей противника. Йдеться про збільшення складової СБС у 2,5 рази (з 2% до 5%) від загальної чисельності ЗС.

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

15 жовтня у Брюсселі відбулося 31-ше засідання у форматі «Рамштайн» та [низка зустрічей](#), що визначають контури подальшої підтримки України у боротьбі проти російської агресії (зустріч міністрів оборони країн НАТО та неформальне засідання Ради Україна-НАТО). «Рамштайн-31» вже традиційно відбувся за участю представників 50 країн, Генерального секретаря НАТО та під спільним головуванням міністрів оборони Великої Британії та Німеччини. Важливим результатом зустрічі стало розширення ініціативи PURL (Prioritized Ukraine Requirements List) — механізму закупівлі американських озброєнь для України європейськими союзниками та Канадою. За підсумками засідання вже 17 країн-членів НАТО підтвердили свою участь у фінансуванні програми.

«Несподіваним гостем» став глава Пентагону П. Гегсет, який вперше з лютого 2025 р. був фізично присутній на засіданні, що може бути [політичним сигналом](#) готовності США до більш активної участі у координації допомоги Україні. Не залишилася непомітною зміна риторики П. Гегсета, який висловив захоплення стійкістю української армії та надіслав недвозначний сигнал москві про готовність США до спільних із союзниками кроків, які б змусили росію заплатити за продовження агресії.

23 жовтня ЄС затвердив «Дорожню карту оборонної готовності до 2030 р.» ([Defence Readiness Roadmap 2030](#)). Дорожня карта базується на опублікованій у травні [Білій книзі](#)

ЄС із питань оборони, підтверджує важливі політичні сигнали про необхідність підтримки України як складової загальноєвропейської безпеки та передбачає конкретні проекти відповідно до ключових пріоритетів, визначених у Білій книзі.

Поява 10 жовтня групи «зелених чоловічків» (російських військових без розпізнавальних знаків) на кордоні Естонії стала приводом для висновків авторитетних західних аналітиків про початок т. зв. [«Phase Zero» війни рф проти НАТО](#), тобто формування інформаційно-психологічних умов як елементу підготовчої стадії до імовірної відкритої агресії. Наразі перспектива відкриття росією «другого фронту» виглядає малоімовірною, але дедалі очевиднішими є окремі [ознаки «підготовки середовища»](#): поширення наративів для виправдання агресії, кібератаки, дезінформаційні кампанії, вплив на громадську думку, спроби дестабілізації політичної системи, послаблення довіри до влади та створення умов, за яких відкриті воєнні дії виглядатимуть «неминучими» або «виправданими». [Генеральний штаб ЗС Польщі](#) вбачає прямий зв'язок між активізацією російських психологічних операцій на території країни та можливими мирними переговорами.

РОСІЯ

Наприкінці жовтня з'явилася ціла низка повідомлень про практичні пуски носіїв ядерної зброї та успішні випробовування новітньої російської «суперзброї» — крилатої ракети «Буревестник» та торпеди «Посейдон». Кремль знову вдався до [ядерного шантажу](#) як неодноразово випробуваного засобу залякування та стримування Заходу від нарощування підтримки України. Очевидно, що цього разу ключовим адресатом путінських ядерних сигналів мав бути Президент США Д. Трамп, який напередодні відмовився від анонсованої зустрічі в Будапешті та запровадив перші після інавгурації санкції проти росії. [Д. Трамп відреагував](#) на демонстраційні навчання ядерної тріади доволі стримано, але оголошення про випробування «Посейдона» та, імовірно, наступні бравурні коментарі путіна та його представників підштовхнули Трампа до анонсу власних

ядерних випробувань, що навряд чи відповідало очікуванням путінських стратегів.

Слід зазначити, що існують доволі серйозні **підстави для сумнівів** не лише у військовій доцільності, але й у достовірності інформації стосовно заявлених характеристик «Буревестника» та «Посейдона» і самого факту успішних випробувань. У зв'язку з цим виникає важливе питання стосовно того, чим керувався путін, роблячи публічні неправдиві заяви — чи був це свідомий блеф, чи оперування недостовірною інформацією? Однією з причин численних **стратегічних прорахунків кремля**, у т. ч. при ухваленні рішення про вторгнення в Україну у 2022 р., була викривлена інформація про стан власних спроможностей, готовність України до спротиву та можливу реакцію Заходу. Вище військово-політичне керівництво росії постійно вдається до перебільшення успіхів на полі бою. Заяви начальника російського генштабу герасімова про оточення десятків українських батальйонів біля Покровська та Куп'янська (під час зустрічі путіна з вищим військовим командуванням 26 жовтня) не мали об'єктивного підтвердження та викликали критику навіть з боку російських т. зв. «воєнкорів». Коментарі самого путіна під час зазначеної зустрічі вкотре підтвердили хибність його оцінок ситуації на театрі воєнних дій, що імовірно є однією з причин його впевненості у доцільності подальшого затягування російсько-української

війни. Попри всі перестороги, пов'язані з двосторонніми контактами лідерів США і рф, Д. Трамп, схоже, є чи не єдиним джерелом альтернативної інформації для путіна, з якого останній може дізнатися, що росія є «паперовим тигром», а подальше затягування війни погіршує варіанти її завершення для самої росії.

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

✓ Протягом жовтня 2025 р. загальна стратегічна ситуація на театрі воєнних дій, попри високу інтенсивність бойових зіткнень, просування противника на кількох напрямках і контрнаступальні дії, не зазнала суттєвих змін.

✓ Категорична відмова путіна від припинення бойових дій вздовж поточної лінії зіткнення стала ключовою перешкодою на шляху американо-російського діалогу, але саме його непоступливість спонукала адміністрацію США до зміни балансу в бік силових методів стимулювання росії до миру.

✓ На тлі «глухих кутів» на воєнному та дипломатичному фронтах, росія нарощує системний енергетичний терор проти цивільного населення напередодні зимового сезону з метою створення гуманітарної кризи та провокування масової внутрішньої міграції.



Defense Express

II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

У жовтні 2025 р. спостерігалися різновекторні і суперечливі зміни геополітичного ландшафту. З одного боку, визначилася тенденція припинення/мінімізації деяких регіональних конфліктів. Зокрема, ідеться про завершення бойових дій в Газі, зупинення конфліктів між Камбоджею і Таїландом, Пакистаном і Афганістаном тощо. Важливою подією стало відновлення діалогу США-КНР на вищому рівні. Але з іншого боку, актуалізувалася загроза нового витку гонки озброєнь (у т. ч. ядерних), тривала гібридна агресія росії на теренах ЄС. На жаль, не відбулось жодного просування переговорного процесу щодо війни в Україні. Попередньо анонсована зустріч США-рф відкладена на невизначений час, водночас країна-агресор продовжує ескалацію бойових дій і терор проти мирного населення України.

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ ТА ПОДІЇ

Загроза прискорення гонки озброєнь (у т. ч. ядерних). У жовтні, з метою тиску на світову спільноту, путінський режим завив про проведення випробувань нового типу озброєнь — крилатої **ракети «Буревісник»** з ядерною енергетичною установкою та підводного безпілотного апарата «Посейдон» з ядерним двигуном. Водночас, за інформацією з різних джерел рф і Білорусь запланували розміщення балістичних ракет середньої дальності «Орешнік» на території Білорусі. Слід додати, що наприкінці місяця Держдума рф ухвалила **закон** про цілорічний призов до армії.

Своєю чергою, 11 жовтня під час воєнного параду в Пхеньяні (який відвідали високопоставлені чиновники з КНР, рф і В'єтнаму) Північна Корея продемонструвала нову міжконтинентальну балістичну **ракету Hwasong-20**, як «найпотужнішу систему ядерної стратегічної зброї». Також в мас-медіа з'явилася інформація про те, що Іран за допомогою Китаю активізував свою програму з розробки балістичних ракет середньої дальності.

Помітний міжнародний резонанс викликало те, що 30 жовтня Президент США заявив, що він доручив Пентагону «розпочати випробування ядерної зброї США». За **деякими прогнозами**, такі рішення і кроки свідчать про небезпечні тенденції посилення милітаризації провідних світових гравців, зростання арсеналів зброї масового знищення, розширення «ядерного клубу» і збільшення загрози ядерних конфліктів.

Регіональні конфлікти. Протягом місяця на регіональному рівні відбувались протилежні процеси. Позитивним чинником є успішні миротворчі зусилля ряду країн щодо припинення бойових дій в Секторі Газі. 13 жовтня на міжнародному саміті в Єгипті представники США, Катару і Туреччини **підписали документ** щодо завершення війни в Секторі Газі між Ізраїлем і угрупованням ХАМАС. Це важливий крок зі стабілізації ситуації на Близькому Сході. Згодом, 19 жовтня, завдяки зусиллям Туреччини і Катару, Пакистан і Афганістан домовилися про тимчасове припинення вогню і створення умов для стабільного миру. Своєю чергою, 26 жовтня під час саміту країн Південно-Східної Азії, за посередництва США і Малайзії, глави урядів Камбоджі та Таїланду **підписали мирну угоду**.

З іншого боку, в жовтні тривала ескалація російської гібридної агресії на теренах Європи. Протягом місяця фіксувались численні випадки порушення повітряного простору неідентифікованими БПЛА, у т. ч. біля військових баз НАТО і аеропортів, що призводило до припинення авіарейсів. Активізувались кібератаки на державні інституції та критичну інфраструктуру. Зокрема, **за даними** Міністерства цифрових справ Польщі за перші три квартали 2025 р. число кіберінцидентів зросло до 170 тис. У цьому контексті слід згадати й про чисельні порушення повітряного простору Литви з боку Білорусії, що призвело до припинення роботи аеропорту Вільнюса і закриття кордону з Білоруссю. 9 жовтня Європарламент ухвалив резолюцію, в якій

закликав держави-члени ЄС збивати повітряні цілі, які незаконно порушують їхні кордони. Однак, таке активне «тестування» країною-агресором рівня обороноздатності Європи виявило досить стриману і обережну реакцію європейських лідерів.

Фактор США на світовій арені. Протягом жовтня на фоні агресивної тарифної політики США тривало торгово-економічне протистояння Вашингтона і Пекіну, яке загострилося після того, як Китай **оголосив** про широкі експортні обмеження на рідкісно-земельні елементи і пов'язані технології. Це викликало гостру негативну реакцію США і змусило ЄС прискорити розробку плану зменшення залежності від китайських критично важливих сировинних матеріалів. **Зустріч лідерів США і КНР** на полях саміту АТЕС (Південна Корея) якщо і пом'якшила конфлікт, сприявши вирішенню окремих торгівельних проблем (рівень тарифів, поставки агропродукції та рідкоземельних матеріалів), але не зняла фундаментальних розбіжностей між Вашингтоном і Пекіном. При цьому, стосовно війни в Україні прогресу не спостерігалось.

Водночас, помітно послаблюють позиції США на світовій арені складні внутрішні процеси. Зокрема, з 1 жовтня триває шатдаун — уряд США значною мірою призупинив роботу через гостре партійне протистояння, яке завадило Конгресу та Білому дому досягти домовленості про фінансування федеральних видатків. Внаслідок цього відбулись масові вимушені відпустки персоналу ряду національних агентств. **За словами** Міністра фінансів С. Бессента, шатдаун коштує економіці США близько \$15 млрд на день у вигляді втраченого виробництва.

Також ускладнює внутрішню ситуацію в США те, що на фоні «політичного клінча» демократів і республіканців щодо бюджету, відбулись **масштабні громадські акції протесту** проти авторитарної політики Президента Д. Трампа — близько 7 млн людей в понад 2 700 населених пунктах США вийшли на мітинги під гаслом «No Kings».

Політичні процеси в Європі. На теренах ЄС триває, окреслена в попередніх моніторингах, тенденція посилення політичного впливу і популярності правих сил.

Зокрема, 3-4 жовтня на **парламентських виборах в Чехії** перемогла популістська партія А. Бабіша (ANO) «Акція незадоволених громадян» (34,5% голосів), яка створює коаліцію з ультраправою партією SPD (Свобода і пряма демократія). А. Бабіш заявив, що Чехія не буде більше фінансувати закупівлю зброї для України. Своєю чергою, на **дострокових парламентських виборах** у Нідерландах ліберальна центристська партія «Демократія 66» (D66) і ультраправа Партія свободи (PVV) Г. Вільдерса отримали майже однакові результати, здобувши по 26 місць в парламенті. Слід додати, що 9 жовтня ультраправі сили в Європарламенті (група «Патріоти для Європи») здійснили чергову атаку на Єврокомісію висунувши її вотум недовіри. Але «патріотів» підтримали лише 133 депутати.

Тренд підвищення активності правих в Європі обумовлений рядом внутрішніх європейських політичних і соціально-економічних факторів, а також зовнішніми чинниками, зокрема, впливом політики Президента США, його підтримкою правих сил в Європі, у т. ч. В. Орбана.

Українсько-американські відносини.

Зміст і атмосфера контактів Києва і Вашингтона мали загалом нестабільний характер внаслідок суперечливої і мало прогнозованої позиції американського лідера. З одного боку, тривав активний діалог на різних рівнях, зокрема в цілому позитивними були результати візиту до США делегації українських високопосадовців на чолі з Прем'єр-міністеркою України Ю. Свириденко (15-16 жовтня). Американська сторона взяла активну участь у черговому засіданні групи «Рамштайн». Сенат США схвалив двопартійний проєкт оборонного бюджету на 2026 р., в якому закладено \$500 млн на ініціативу підтримки України. Важливим кроком стало те, що Мінфін США (синхронно з ухваленням 19-го пакету санкцій ЄС) запровадив **санкційні заходи** проти найбільших російських нафтових компаній «Роснефть» та «Лукойл». Також українська сторона просуває ряд масштабних проєктів із США, зокрема у сфері оборони і енергетики. Але, з іншого боку, на ключовому напрямі — відсічі російській агресії та припиненні війни в Україні — Президент США посідає вичікувальну, суперечливу позицію, намагаючись уникнути конфлікту з країною-агресором.

Саме через це жовтневий візит В. Зеленського до США не приніс бажаних результатів (про це нижче).

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. Жовтнева фаза мирних переговорів з різними варіаціями повторювала попередні етапи цього процесу. Намагання Д. Трампа умирити агресора без силового примушення до миру, дистанціюючись від європейських партнерів, прогнозовано завершилися безрезультатно. Посередництво Президента США щодо припинення війни в Україні не супроводжується жодними рішучими діями на російському напрямі. Зокрема, Д. Трамп заблокував антиросійські санкційні заходи, підготовані Сенатом. Водночас, попри згоду Пентагону на надання Україні «Томагавків», ця тема залишається скоріше важелем тиску на росію в рамках переговорів. Зустріч президентів України і США (17 жовтня) не дала очікуваних українською стороною результатів. При цьому, лідери країн «коаліції охочих» 21 жовтня ухвалили [спільну Заяву](#) на підтримку України.

Оголошена зустріч Д. Трампа і путіна в Угорщині згодом була відкладена на невизначений термін внаслідок заздалегідь неприйнятних ультимативних вимог висунутих країною-агресором. За [інформацією](#) розвідувальних служб США, нині немає жодних ознак готовності росії до компромісу щодо України, а путін налаштований продовжувати війну.

Тим часом країна-агресор нарощує бойову активність на фронті і посилює терор проти мирного населення України. Зокрема, лише за період одного тижня (20-26 жовтня) ворог [застосував](#) проти України майже 1200 ударних БПЛА, більш ніж 1360 керованих авіаційних бомб та понад 50 ракет різних типів. Вночі 30 жовтня агресор атакував Україну 653 БПЛА та 52 ракетами. Загалом від початку 2025 р. до 25 жовтня країна-агресор випустила по Україні [близько 770](#) балістичних ракет і понад 50 «Кинджалів».

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

У жовтні діяльність української влади зосереджувалася на консолідації зовнішньої військово-фінансової допомоги, формуванні

гарантій безпеки, переговорному процесі з припинення війни, забезпеченні соціально-економічної (у т. ч. енергетичної) стабільності у зимовий період, а також просуванні на світовій арені національних інтересів та ініціатив.

Політичний діалог з іноземними партнерами. У жовтні, як і в попередні місяці, спостерігалася досить висока інтенсивність діалогу з іноземними партнерами на різних рівнях. Загальний рівень активності української дипломатії можна проілюструвати тим, що наприклад, у вересні відбулось [близько 40 зустрічей](#) на вищому рівні і 20 перемовин онлайн, також українські делегації взяли участь у 10 міжнародних форумах і самітах.

Протягом жовтня найбільша частина контактів з зовнішніми партнерами відбувалась на полях міжнародних заходів. Зокрема в рамках сьомого [Саміту європейської спільноти](#) (Копенгаген, 2 жовтня) відбулись перемовини на вищому рівні з керівництвом ЄС і НАТО, президентами Франції, Молдови, Азербайджану, Кіпру, канцлером Німеччини, главами урядів Данії, Італії, Польщі, Норвегії, Португалії, Швеції тощо.

Українська сторона також просувала власні позиції та ініціативи в рамках 71-ї щорічної сесії Парламентської асамблеї НАТО, в якій взяли участь делегації майже 50 країн, зокрема Європи та Близького Сходу.

Під час візиту української делегації до США (17 жовтня), крім зустрічі на вищому рівні, відбулась низка перемовин з представниками оборонних компаній США, керівниками американських аналітичних центрів, менеджментом провідних енергетичних компаній тощо.

Згодом, в рамках засідання Європейської ради (23 жовтня, Брюссель) і наради лідерів країн «коаліції охочих» (24 жовтня, Лондон) відбулась низка переговорів і консультацій з головою Єврокомісії, лідерами європейських держав, у т. ч. Великої Британії, Фінляндії, Чехії, Греції та ін.

Своєю чергою, важливе значення мали візити керівників держав, політиків, громадських діячів до України. В жовтні Київ відвідали: принцеса Великої Британії Анна, Прем'єр-міністр Нідерландів Д. Схооф,

Президент Парламентської асамблеї ОБСЄ П. Самп'єтро, Прем'єр-міністерка Литви І.Ругінене, висока представниця ЄС із закордонних справ та безпекової політики К. Каллас, Віцепрем'єр-міністр Хорватії І. Анушич, Віцепрем'єр-міністерка Словенії Т. Файон, спікером Сеймасу Литви Ю. Олекас тощо.

Серед інших значимих **контактів** слід відзначити консультації з президентами Аргентини, Конго, Прем'єр-міністром Канади, президенткою Європейського центрального банку К. Лагард тощо. Своєю чергою слід також згадати про низьку міжнародних контактів здійснених в рамках міжпарламентської дипломатії, серію міжурядових консультацій, візити і зустрічі керівництва МЗС тощо.

Просування українських інтересів та ініціатив на світовій арені. Оцінюючи цей напрям діяльності української влади, слід звернути увагу на наступне. **Перше.** Позитивним підсумком **жовтневої зустрічі** у форматі «Рамштайн», за участю американського Міністра П. Гегсета, стало те, що Україна отримала зобов'язання 17 держав НАТО долучитися до фінансування програми PURL. В рамках цієї програми вже зібрано і спрямовано на закупівлю зброї для України понад \$2 млрд.

Друге. Важливою подією стало проведення в Києві 6 жовтня масштабного міжнародного заходу — **Форум оборонних індустрій**. Ця ініціатива сприяє як розвитку і модернізації національного ОПК, так і його активній інтеграції у систему європейських оборонних індустрій. Своєю чергою, укладені домовленості про відкриття і запуск до кінця цього року експортно-імпортних платформ у Європі, США, Близькому Сході. Україна та Норвегія підписали Меморандум про співпрацю у сфері розвитку оборонних інновацій і започаткували спільну програму Brave-Norway (€20 млн). З Великою Британією укладена домовленість про координацію спільних проєктів у межах програми LYRA — партнерства у сфері військових технологій.

Третє. В жовтні Парламентська асамблея Ради Європи, а згодом Комітет Міністрів Ради Європи схвалили **Конвенцію** про

заснування Міжнародної комісії з розгляду претензій України до росії. Цей новий механізм має забезпечити притягнення держави-агресора до відповідальності та відшкодування завданих збитків державі, громадянам і юридичним особам.

Четверте. Українська сторона ініціювала проведення шостого щорічного фахового заходу — **Міжнародного форуму культурної дипломатії**. Цей захід об'єднав представників державного сектору, міжнародних організацій, культурних інституцій та громадянського суспільства для зміцнення впливу культурної дипломатії в умовах широкомасштабної війни.

П'яте. З огляду на систематичні атаки агресора на енергетичний сектор і наближення зимового періоду набувають значення запровадження міжнародних проєктів у сфері енергетики. Отже, 14 жовтня Міністерство розвитку громад та територій та Програма розвитку ООН (ПРООН) уклали угоду, що розпочинає програму «Рішення у сфері відновлюваної енергії». Проєкт передбачає встановлення сонячних панелей, теплових насосів та акумуляторних систем на об'єктах соціальної інфраструктури: школах, лікарнях, дитячих садках тощо.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії. Як наголошувалося вище, 17 країн НАТО приєдналися до програми PURL. Водночас країни-союзники здійснювали додаткову воєнну, фінансову, гуманітарну допомогу. Зокрема, 1 жовтня в Польщі за підтримки Норвегії було відкрито найбільший навчальний центр для підготовки ЗСУ. Велика Британія достроково передала Україні велику партію ракет для протиповітряної оборони. Концерн Rheinmetall готує для України додаткову партію установок Skyranger 35. У Києві відкрився нідерландський оборонний кластер для компаній з цієї країни. Нідерланди також підготували новий пакет допомоги на €90 млн для виробництва в Україні дронів. Уряд Данії виділив \$171 млн на тренування і підготовку ЗСУ. Своєю чергою Європейський інвестиційний банк в жовтні виділив €46,1 млн кредитних коштів на проєкти розвитку українських міст.

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Протягом місяця у сфері євроінтеграції спостерігалися як позитивні, так і несприятливі тенденції. З одного боку, Євросоюз підтвердив рішучу налаштованість на всебічну воєнно-фінансову допомогу і підтримку України. В [підсумковому документі](#) засідання Європейської ради 23 жовтня наголошується, що «Європейська Рада зобов'язується вирішити нагальні фінансові потреби України на 2026–2027 рр., зокрема для її військових та оборонних зусиль». Водночас у презентованій Єврокомісією 16 жовтня оборонній програмі ЄС «[Дорожня карта оборонної готовності 2030](#)» міститься стратегічно важлива теза — «Україна залишається першою лінією оборони Європи та невід'ємною частиною європейської системи безпеки й оборони».

З іншого боку, перспективи відкриття переговорів про вступ України до ЄС залишаються невизначеними внаслідок «вето» Угорщини. У неофіційному режимі керівництво ЄС підготувало [альтернативні варіанти](#) «технічного» запуску переговорного процесу. Але на неформальному саміті ЄС (1 жовтня) і засіданні Європейської Ради (23 жовтня) ця проблематика залишилася поза увагою. Також уповільнене просування підготовленого Єврокомісією плану «репараційної позики» для України за рахунок заморожених російських активів.

В жовтні набула чинності нова торговельна угода Україна-ЄС. Ідеться про суттєвий перегляд тарифних квот, які діють щодо

українського експорту. В цілому нові домовленості забезпечують певний потенціал безмитного експорту українських товарів, але порівняно з попередніми автономними торговельними заходами, новий режим суттєво обмежує експорт ряду чутливої для України агропродукції, зокрема, пшениці, цукру, ячменю, курятини, яєць, меду тощо. Внаслідок цього, [на думку експертів](#), експорт України в ЄС може скоротитися на \$1,1 млрд порівняно з 2024 р. Слід додати, що в Польщі та Угорщині тривалий час діє ембарго на експорт зерна з України.

Оцінюючи в цілому події та тенденції жовтня, слід відмітити складні і неоднозначні тенденції глобального і регіонального масштабу, що впливають як на геополітичне становище України, так і на її просування на євроінтеграційному шляху. Зокрема, помітними є загальносвітові тенденції нестабільності і милітаризації. Водночас, триває російська гібридна експансія на європейському континенті. На фоні таких процесів зростає геополітична ціна відсутності прогресу у переговорів щодо припинення війни в Україні.

За цих умов, з огляду на нинішню позицію США, набуває актуальності інтенсифікація і розширення участі України в оборонних проєктах і програмах ЄС, зокрема, нової «Дорожньої карти оборонної готовності-2030». Очевидно, що зміцнення політичної єдності і солідарності з європейськими країнами-союзниками, прискорена інтеграція національного ОПК до оборонних індустрій Європи нині є одним з головних пріоритетів національної дипломатії.

РІШЕННЯ І ПРОЕКТИ

У жовтні продовжувалась активна робота в рамках бюджетного процесу. Так, Кабінет Міністрів України 6 жовтня [схвалив законопроект](#) про внесення змін до Державного бюджету на 2025 р., який передбачає додаткове фінансування сектору безпеки і оборони. Проект Закону подано до Верховної Ради під назвою «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони».

Згідно з проектом, видатки загального фонду держбюджету пропонується збільшити на 317 млрд грн, з яких більша частина буде спрямована на фінансування Міністерства оборони України.

Законопроект вносить уточнення до основних статей державного бюджету, збільшуючи:

- ✓ загальний обсяг доходів — до 2,502 трлн грн;
- ✓ видатки — до 4,654 трлн грн;
- ✓ дефіцит державного бюджету — до 2,184 трлн грн.

Окрім цього, уряду надано право в листопаді-грудні 2025 р. перерозподіляти видатки загального фонду між бюджетними програмами з метою першочергового фінансування потреб Збройних сил України.

Документ [мав бути ухвалений](#) парламентом до 1 листопада 2025 р. (що й було зроблено), щоб не допустити затримок із виплатами військовим. Цей законопроект став реакцією влади на сигнал від Єврокомісії про можливість використання €6 млрд (близько 300 млрд грн) в межах програми ERA Loans для покриття операційних витрат армії.

Поряд зі змінами Бюджету-2025 триває робота над розглядом Бюджету-2026.

Так, Верховна Рада [підтримала у першому читанні](#) проект державного бюджету на 2026 р. Бюджет підготовлений за т. зв. сценарієм 2, який передбачає, що війна триватиме увесь 2026 р. Тому усі зібрані податки (2,8 трлн грн) підуть на сектор оборони. Решта видатків (2 трлн грн) будуть профінансовані за рахунок міжнародної допомоги.

Загалом, у проекті держбюджету-2026 [закладено](#) видатки на 4,8 трлн грн, доходи — 2,8 трлн грн, тобто бюджет буде відверто дефіцитним.

Особливістю бюджету-2026 є те, що навіть в умовах війни уряд вирішив підвищити соціальні стандарти. Згідно з документом, планується встановити з 1 січня 2026 р. мінімальну заробітну плату у місячному розмірі — 8 647 грн (з 8 000 грн у нинішньому, тобто зростання на 8,1%). Між тим, інфляційний прогноз уряду передбачає зростання споживчих цін наступного року на 9,9%, тобто реальна мінімалка дещо знизиться.

У проекті закладений середній курс гривні до долара на рівні 45,7 грн/\$ у 2026 р. Зауважимо, цей курс є розрахунковим і жодним чином не впливає на валютно-курсову політику НБУ, який встановлює курси за своїми принципами і який обмежений у своїх діях необхідністю забезпечення низького рівня інфляції (як і раніше НБУ не опікується завданнями підтримки реального сектора економіки).

Проблемним залишається питання покриття дефіциту. Уряд прогнозує фінансування дефіциту державного бюджету у 2026 р. за рахунок міжнародної допомоги на \$44 млрд, однак джерела для \$18 млрд з них поки не визначені.

Іншою важливою законотворчою подією стало [ухвалення](#) у другому читанні Законопроекту № 11238 про Національну установу розвитку (НУР) — державну спеціалізовану інституцію, яка має стати інструментом фінансування відновлення та структурної трансформації економіки.

Законопроект передбачає створення механізмів для подолання проблем із фінансуванням релокованого бізнесу, підприємств прифронтових регіонів, бізнесу внутрішньо переміщених осіб, а також підтримку проєктів з підвищеним рівнем ризику, які не можуть залучати кредити на ринкових умовах.

Документ також передбачає удосконалення діяльності Експортно-кредитного агентства (ЕКА). Зокрема, агентству дозволять страхувати й перестраховувати кредити українських компаній, у т. ч. від воєнних і політичних ризиків, а також брати участь у державних програмах компенсації збитків, завданих війною.

Очікується, що Національна установа розвитку стане необхідним елементом **ефективного використання ресурсів**, залучення інвестицій та підтримки бізнесу.

Зазначимо, що ідея варта підтримки. Однак, Україна має вкрай маловтішний досвід створення і діяльності державних інвестиційних установ.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Національний банк України оприлюднив макроекономічний та монетарний огляд за серпень-вересень, у якому зафіксував **поступове відновлення** економічної активності, зниження інфляції та стабільність валютного ринку попри посилення безпекових ризиків.

У вересні інфляція знизилася до 11,9% (після 13,2% у серпні). Основним чинником стало зростання пропозиції продовольства нового врожаю, що зменшило ціновий тиск на споживчому ринку. Ділові очікування підприємств у вересні поліпшилися — компанії продемонстрували впевненість у стабільності попиту та валютного ринку. Водночас споживчі настрої погіршилися, а посилення обстрілів промислових і логістичних об'єктів стримувало відновлення в низці регіонів.

За даними НБУ, дефіцит торгівлі товарами в серпні звузився — передусім через скорочення імпорту машинобудівної продукції. Експорт товарів зменшився помірноше,

що частково компенсувало торговельний дисбаланс.

Сукупні обсяги міжнародної допомоги **сприяли зростанню** міжнародних резервів до \$46 млрд станом на кінець серпня — одного з найвищих рівнів за останні роки.

Незважаючи на окремі позитивні тренди, Національний банк України **переглянув свій прогноз** зростання економіки на 2025 р., знизивши його з 2,1% до 1,9%. Як зазначає регулятор, попри триваюче відновлення, темпи зростання залишатимуться стриманими через наслідки війни, дефіцит енергії та брак робочої сили.

Водночас, очікується, що до кінця року економічна стабільність не повинна бути помітно порушена. Наприкінці року на зростання позитивно впливатиме збільшення бюджетних стимулів, однак енергодефіцит залишатимуться ключовими стримувальними чинниками.

Монетарна політика НБУ, як вказано, спрямована на зниження інфляції до цільових 5% на прогнозованому горизонті. Сповільненню інфляції сприятимуть ефекти від врожаїв зернових і овочів, зміцнення гривні та підтримання інтересу до гривневих активів. Однак, такі перспективи виглядають надто оптимістичними, радше інфляційний тиск утримуватиме додаткові витрати бізнесу на роботу в умовах енергодефіциту та зростання адміністративно регульованих тарифів.

Також обережними стосовно української економіки є міжнародні інститути. Так, Міжнародний валютний фонд оприлюднив оновлений «Світовий економічний огляд» (World Economic Outlook), у якому **підтвердив прогноз зростання** українського ВВП у 2025 р. на рівні 2%, а на 2026 р. — на рівні 4,5%. Прогноз інфляції для України залишається на рівні 12% у 2025 р., 9% — у 2026 р. Разом з МВФ і **ЄБРР знизив прогноз зростання ВВП** України у 2025 р., однак у 2026 р. очікує відновлення до 5% за умови припинення бойових дій.

Загалом, МВФ поліпшив загальну оцінку динаміки світової економіки порівняно з

цьогорічним квітневим прогнозом. У 2025 р. очікується уповільнення глобального зростання з 3,3% до 3,2% (раніше прогнозували 3%), а у 2026 р. — до 3,1%.

У МВФ зазначають, що відновлення світової економіки триває, але залишається крихким через геополітичні ризики, високі боргові навантаження й обережну монетарну політику провідних центробанків.

Стосовно ж стабілізаційних процесів в Україні доречно зазначити, що у III кв. 2025 р. український бізнес загалом **зберіг позитивні оцінки** ділової активності на наступні 12 місяців. Як свідчать результати опитування Національного банку, індекс ділових очікувань підприємств (ІДО) становив 102,5% проти 103,1% у попередньому кварталі. Попри незначне зниження, показник залишається вище нейтрального рівня (100%), що свідчить про обережний оптимізм бізнесу щодо розвитку власних компаній та економіки загалом.

За даними НБУ, підприємства продовжують очікувати зростання обсягів виробництва, реалізації продукції та інвестиційних витрат, водночас оцінки щодо майбутньої кількості працівників залишаються стриманими. Серед ключових обмежень бізнесу — вплив воєнних дій та дефіцит кваліфікованих кадрів, натомість тиск курсового чинника помітно зменшився.

У НБУ зазначають, що загальна динаміка бізнесочікувань залишається стабільною, а збереження позитивних оцінок свідчить про пристосування підприємств до умов воєнної економіки та поступове відновлення виробничої активності.

Як ми неодноразово зазначали, Україна потребує суттєвої підтримки у зовнішньоекономічній сфері, насамперед інвестиційній. За **повідомленням Міністерства економіки України** японське експортно-кредитне агентство NEXI готове розширити страхування воєнних ризиків для відновлення України, що є ключовим для залучення

японських інвестицій і технологій до відновлення української промисловості та інфраструктури.

Через обмеження з боку суверенних гарантій Україна вже застосовує альтернативні механізми — гарантії ЄС через Ukraine Facility, а також розподіл ризиків із ЄБРР та IFC. Однак, пряме страхування — крок уперед у міжнародній інвестиційній сфері.

Своєю чергою, Україна готується до запровадження компенсацій для підприємств по всій території України, де працюють страхові компанії. Спеціальна компонента прямих компенсацій буде діяти для прифронтових регіонів. Це зробить страхування, зокрема NEXI, доступнішим.

Зазначимо, що NEXI вже покриває близько половини обсягів японського експорту та інвестицій в Україну. Нова готовність Японії до активнішого залучення в проєкти є критично важливими для економічної стійкості та відновлення України.

Україна, як і раніше, потребує уваги і підтримки світової демократичної спільноти. Слід зазначити, що Євросоюз послідовно виконує такого сорту підтримку. Так, Україна **отримала транш** макрофінансової допомоги ЄС обсягом €4 млрд в межах механізму ERA Loans. Транш забезпечений коштом надходжень від заморожених активів центрального банку росії у Європейському Союзі. Залучене фінансування може бути спрямовано на пріоритетні видатки держбюджету в соціальній і військовій сфері та на відновлення.

Нагадаємо: програма ERA **передбачає надання Україні** \$50 млрд, забезпечені майбутніми доходами від заморожених активів росії. Внесок ЄС становить \$18,1 млрд (або \$20 млрд). Загалом у межах інструменту ERA Європейський Союз уже передав Україні 14 із передбачених \$18,1 млрд. Очікується, що решту грошей від ЄС Україна отримає до кінця 2025 р.

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

Більшу частину жовтня в Об'єднаній енергетичній системі України спостерігався дефіцит, спричинений 12 комбінованими російськими атаками, найбільші з яких припали на 10, 20 і 30 жовтня. Прямим наслідком пошкодження ключових об'єктів у шести прифронтових регіонах, передусім Чернігівській і Сумській обл., теплових електростанцій ДТЕК і ПАТ «Центренерго», гідроагрегатів ПрАТ «Укргідроенерго», а також обладнання операторів систем передачі й розподілу стало запровадження з 31 жовтня цілодобових графіків погодинних вимкнень для 0,5-2,5 черг побутових споживачів і графіків обмеження потужності для промисловості, які з 22 жовтня діяли близько половини годин кожної доби.

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували дев'ять (після атаки 30 жовтня — вісім) блоків АЕС, що генерували до 6 ГВт енергії. Джерелами маневрової потужності були до 10 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 2,6-3,0 ГВт електричної енергії. Потужність станцій, що використовують відновлювані джерела, через переважно хмарну погоду, зменшилася до 0,8 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» у жовтні була суттєво обмежена водним ресурсом, тому зберігалася на рівні 0,5 ГВт. Постачання гідроенергії здійснювалося переважно в години пікового споживання і скорочувалося до 0,1-0,2 ГВт після ворожих атак.

Частка АЕС у структурі генерації в жовтні зросла до 60%. На ТЕС припадало до 20% виробництва енергії, ТЕЦ — до 10%, станції на ВДЕ — 8-10%, ГЕС — 5-6%. У цілому, обсяги генерації в Україні становили 10-12 ГВт щогодини (після кожної з масованих атак — 7-8 ГВт; у 2021 р. — до 15 ГВт).

Вітчизняні споживачі [імпортували](#) з п'яти сусідніх держав 360 ГВт-год електричної енергії, експортували — 91 ГВт-год. Майже

половину товарообігу припало на Угорщину, звідки було завезено 51% і куди було продано 43% ресурсу. Завдяки завершенню ремонту на лінії Вельке Капушани — Мукачево, наприкінці жовтня відновлено транскордонну торгівлю зі Словаччиною.

Запаси енергетичного вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ скоротилися до 2,3 млн т. Утім, їх цілком достатньо для проходження міжсезоння, а, відповідно до графіків накопичення і споживання, як складеного [Міненерго](#), так і затвердженого [урядом](#), — й осінньозимового періоду 2025-2026 рр.

Упродовж місяця добуве споживання газу в Україні, через запуск систем централізованого опалення в установах соціальної сфери, поступово зростало з 22 до 27-30 млн куб. м. Власний видобуток, у результаті атак на об'єкти газової інфраструктури, зокрема 16 жовтня, скорочувався в моменті з 45 до 20-25 млн. Це обмежувало закачування газу до підземних сховищ імпортом з Угорщини, Польщі та Словаччини, обсяги якого становили в середньому 20-22 млн куб. м на добу ([загалом](#) у жовтні — 660 млн).

Попри це, українські газові [запаси](#) зросли на 5% порівняно з минулим місяцем (до 8,5 млрд куб. м, без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання», 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ», і 0,1 млрд куб. м запасів нерезидентів, що зберігаються в режимі short-haul). Цей показник уже перевищує минулорічний на 3%, проте менший, ніж у 2015-2018 рр., на 18%.

Хоча цільовий рівень у 13,2 млрд куб. м (з урахуванням технологічних обсягів) було досягнуто за декілька днів до встановленої урядом дати (1 листопада 2025 р.), масовані російські атаки на потужності Групи Нафтогаз і ДТЕК Нафтогаз підтвердили необхідність створення додаткового (страхового) резерву обсягом 1,5-2,0 млрд. При цьому наявні в українського монополіста фінансові можливості дозволяли за нинішнього рівня

цін на газ закупити не більше 70% цього ресурсу. Для вирішення цієї проблеми Україна **звернулася** за допомогою до ЄС і Нідерландів, а уряд **виділив** із резервного фонду державного бюджету 8,4 млрд грн.

На відміну від природного газу, нестачі бензину й дизельного палива в Україні не прогнозується. Нафтопродуктів на ринку достатньо, щоб задовольнити потреби всіх споживачів, у т. ч. тих, хто використовує їх для живлення генераторів, тим більше що осінні польові роботи, які формували додатковий попит на пальне в серпні-жовтні, вже завершено.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Жовтень розпочався достатньо сприятливо. Нестача електричної енергії спостерігалася лише в Чернігівській обл., де після пошкодження ключових об'єктів критичної інфраструктури були запроваджені графіки погодинних вимкнень для двох черг побутових споживачів із шести.

Негативні для балансу зміни розпочалися з другої декади місяця, коли, як і прогнозувалося, російські збройні сили змістили акцент своїх атак з енергетичних об'єктів у прифронтових регіонах на ключове обладнання, що забезпечує генерацію на Лівобережжі й передачу енергії із Заходу на Схід. Метою ворога був поділ енергетичної системи України навпіл, по Дніпру, з одночасним відокремленням від неї периферійних підсистем, передусім тих, функціонування яких забезпечували одна чи декілька великих електростанцій.

Мети досягнуто не було, проте Україна тимчасово втратила понад 4 ГВт генерації, а також значну потужність передачі й розподілу, що зумовило потребу в протиаварійних заходах. Але, якщо раніше споживання обмежувалося тільки для промисловості, то з 22 жовтня графіки погодинних вимкнень були запроваджені й для побутових споживачів.

Другою ціллю росіян було призупинення видобутку, підготовки та транспортування українського газу. Найбільш масований удар по об'єктах газової інфраструктури, передусім Полтавщини та Харківщини, був нанесений 16 жовтня. У моменті він скоротив обсяги розподілу вітчизняного газу наполовину, проте початок опалювального сезону не зірвав.

30 жовтня під масований обстріл потрапили й підстанції, критично важливі для ядерної безпеки України. Як наслідок, Південно-Українська та Хмельницька АЕС **втратили** доступ до однієї з ліній електропередачі, а Рівненська тимчасово зменшила потужність двох блоків на вимогу оператора системи передачі. Як **підкреслили** в українському уряді, «з огляду на характер цілевизначення, послідовність ураження вузлових підстанцій і відповідність обраних цілей схемам зовнішнього електроживлення АЕС, є підстави вважати, що до планування цих атак були залучені представники російських державних енергетичних компаній, зокрема державної корпорації «Росатом».

Попри численні атаки, опалювальний сезон розпочато у 18 регіонах України. Запущено 10 354 із 17 500 котельнь, заживлено понад 60% об'єктів соціальної сфери. До експлуатації **готові** 194 когенераційні установки загальною електричною потужністю 149 МВт і 147 блочно-модульних котельнь загальною потужністю 292 МВт.

У Кабінеті Міністрів **стверджують**, що «захист енергетики — пріоритет Президента В. Зеленського, уряду та кожного, хто працює задля країни».

В Україні **«триває»** масштабна ремонтна кампанія на всіх енергооб'єктах, енергетики працюють цілодобово». Сформовані додаткові запаси обладнання для швидких ремонтів. Продовжується їхнє накопичення, «подекуди, з випередженням графіків». За словами очільниці Міненерго, «ми маємо чіткий план із відпрацьованими алгоритмами дій для відновлення ОЕС у разі пошкоджень».

За сто днів роботи уряду в регіонах уведено в експлуатацію 118 МВт розподіленої генерації, «ще 180 МВт очікуємо до кінця року». У рамках урядової програми «Промінь надії» встановлено 17 сонячних електростанцій для лікарень. Стартувала програма безкоштовних сонячних панелей для шкіл із бюджетом в €16,5 млн.

Мінрозвитку **прискорює** будівництво інженерного захисту: «Контроль за якістю і безпекою робіт зберігається, але процедурна частина — від погодження до укладення договорів — стане на місяці коротшою». Водночас, тривалість закупівлі енергетичного обладнання **зменшено** «на 21 день», ремонтів об'єктів

ГТС — на шість місяців, оформлення документів для будівництва й реконструкції елементів ГТС — на 4–8 місяців.

Анонсований урядом пакет «зимової підтримки громадян» охоплюватиме «вже запущені програми, зокрема фіксовані ціни на енергоносії для населення, житлові субсидії, підтримку ОСББ для енергоефективності та допомогу на генератори, мораторій на відключення в прифронтових районах і виплати внутрішньо переміщеним особам на дрова, так і нові заходи підтримки».

Серед заходів, ужитих у жовтні для досягнення поставлених урядом завдань і вирішення проблем, наявних у паливно-енергетичному комплексі, варто виокремити:

✓ **продовження** до 30 квітня 2026 р. покладення на НАЕК «Енергоатом» і ПрАТ «Укргідроенерго» спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку електричної енергії;

✓ **продовження** до 31 березня 2026 р. покладення на компанії Групи Нафтогаз спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку природного газу під час постачання природного газу **домогосподарствам, виробникам** теплової енергії та бюджетним установам;

✓ **надання** місцевим громадам у вигляді видатків розвитку 396 млн грн, одержаних від Європейського інвестиційного банку на реалізацію проєкту «Рішення для відновлюваної енергетики (RES)». Ці кошти підуть, зокрема, на встановлення сонячних панелей, теплових насосів і систем зберігання енергії в закладах освіти та охорони здоров'я;

✓ **виділення** Групі Нафтогаз із резервного фонду державного бюджету 8,4 млрд грн для імпорту та/або придбання до 27 грудня 2025 р. імпортованого природного газу для забезпечення сталого проходження опалювального сезону 2025–2026 рр.;

✓ **виділення** Сумській обласній державній адміністрації з резервного фонду державного бюджету 27,5 млн грн на придбання пально-мастильних матеріалів для сталого функціонування систем життєзабезпечення населення в осінньо-зимовий період;

✓ **виділення** Запорізькій обласній державній адміністрації з резервного фонду державного бюджету 93,6 млн грн для здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайної ситуації техногенного характеру внаслідок порушення сталого забезпечення тепло- й водопостачання населення на території м. Запоріжжя. Кошти підуть, зокрема, на встановлення та приєднання для мереж восьми когенераційних установок;

✓ **поширення** на підсектор залізничного транспорту і сектор систем життєзабезпечення дію експериментального **проєкту** щодо нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту, ремонту та інших інженерно-технічних заходів із захисту об'єктів критичної інфраструктури, а також **укладення** договору про закупівлю товарів, робіт і послуг для/з будівництва, ремонту та інших інженерно-технічних заходів із захисту відповідних об'єктів без застосування відкритих торгів та/або електронного каталогу для закупівлі товару;

✓ **продовження** дії спрощеного механізму тимчасового приєднання до розподільних мереж. Згідно з нею подати заяву на приєднання можна до 1 травня, а завершити надання послуги — до 1 жовтня 2026 р. При цьому деталізовано вимоги до змісту договорів і календарного графіку виконання робіт, передбачено надання щомісячної звітності замовником, а оператора системи розподілу зобов'язано розірвати договір у разі недотримання календарного графіку виконання робіт;

✓ **продовження** до 1 вересня 2026 р. особливого порядку спільного розподілу потужності для транспортування газу Трансбалканським коридором (із Греції через Болгарію, Румунію, Молдову до України), уточнила строки аукціонів та дозволила спрощену передачу права користування потужністю в точці Гребеники в разі пізнього проведення аукціону;

✓ **затвердження** Державної цільової економічної програми енергетичної модернізації підприємств-виробників теплової енергії, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2030 р. Серед очікуваних результатів її

виконання — забезпечення до 2030 р. «актуальних схем теплопостачання» всім населеним пунктам із населенням понад 20 тис. осіб; стовідсотковий комерційний облік теплової енергії; скорочення споживання газу на 821 млн куб. м завдяки встановленню індивідуальних теплових пунктів, реконструкції об'єктів теплопостачання, підвищенню їхньої ефективності, використанню енергії відновлюваних джерел, запровадженню систем енергетичного менеджменту і розвитку диспетчеризації.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ураховуючи регулярність комбінованих атак російських збройних сил на об'єкти критичної інфраструктури паливно-енергетичного комплексу України, можна з високою ймовірністю спрогнозувати, що такі удари триватимуть упродовж усього опалювального сезону. За відсутності належного реагування, навіть за технічної можливості імпорту 2,1 ГВт електричної енергії, це може призвести до виникнення дефіциту потужності, передусім на Лівобережжі, в обсязі до 4 ГВт.

Із лютого 2022 р. держава працювала над посиленням протиповітряної й протиракетної оборони, організовувала захист об'єктів критичної інфраструктури, проведення ремонтних і відновлювальних робіт. Проте жовтневі атаки вкотре продемонстрували, що жодні ремонти й запаси нездатні нейтралізувати завдану ворогом шкоду. Недостатньо забезпечити **готовність** в опалювальний сезон 17,6 ГВт потужності чи наявність 13,2 млрд куб. м природного газу в підземних сховищах, адже перші можна зруйнувати, а останніх може не вистачити, — варто відмовитися від самої тактики «як пережити чергову зиму, що буде важкою за попередню».

На жаль, «важчим за попередній» черговий опалювальний сезон буде за замовчуванням, оскільки відновлення вкотре пошкодженої потужності ТЕС і ТЕЦ та придбання дефіцитного палива за грантові кошти міжнародних партнерів замало для прогресивного розвитку вітчизняної енергетики під час війни.

І хоча вже третій рік поспіль український уряд намагається переконати, що він успішно змінює архітектуру енергетичної системи, кількість об'єктів розподіленої генерації, введених в експлуатацію в регіонах, свідчить: абсолютна більшість українських громад є енергетично неспроможними. Кожна російська атака на ключовий об'єкт генерації та/чи розподілу енергії в регіоні знову призводить до тривалого знеструмлення всіх споживачів.

Зосередження зусиль уряду на формуванні запасів і резервів за нормативами мирного часу та відбудові вкотре пошкоджених ТЕС і ТЕЦ є програвною стратегією, оскільки віддає ініціативу ворогові. Щоб її перехопити, варто доцільно встановити такі пріоритети:

- ✓ вжиття системних заходів з активного, не лише інженерно-технічного захисту ключових об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного комплексу, передусім на Лівобережжі України;

- ✓ переорієнтування коштів державного бюджету й Фонду підтримки енергетики України на зведення нової розосередженої генерації, а не відновлення великих об'єктів, які неможливо повністю захистити від комбінованих ударів з повітря; припинення їхнього розпорошення на реалізацію довготривалих проєктів мирного часу;

- ✓ розблокування залучення інвестицій, передусім приватних, для швидкої розбудови розподіленої генерації у великих містах, територіальних громадах і промислових районах, спрощення умов і здешевлення приєднання вже встановлених на місцях енергетичних об'єктів до мереж і систем; реалізацію сталих механізмів партнерства між бізнесом, територіальними громадами та енергетичними компаніями (через державно-приватні угоди, моделі ESCO, енергетичні кооперативи);

- ✓ забезпечення платоспроможності всіх учасників формування цінності енергії, що уможливить нормальне функціонування операторів систем передачі й розподілу на всіх енергетичних ринках.

V.

ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

НАСКІЛЬКИ ПОЗИТИВНИМ ЧИ НЕГАТИВНИМ Є ВАШЕ СТАВЛЕННЯ ДО КОЖНОЇ З ТАКИХ ДЕРЖАВ? % опитаних						
	Цілком позитивно	Переважаю позитивно	Переважаю негативно	Цілком негативно	Важко відповісти	Баланс позитивного-негативного ставлення*
Нідерланди	44,6	44,7	4,2	1,5	4,9	83,6
Канада	43,0	46,0	4,2	2,7	4,0	82,1
Норвегія	42,2	45,7	4,9	1,7	5,4	81,3
Латвія	44,9	43,3	5,4	2,0	4,4	80,8
Литва	48,0	40,2	5,9	1,5	4,3	80,8
Німеччина	42,9	45,9	6,1	2,5	2,5	80,2
Франція	38,8	49,2	5,5	3,1	3,4	79,4
Швеція	36,6	49,2	5,1	2,0	7,1	78,7
Велика Британія	44,9	42,1	6,9	2,1	4,0	78,0
Естонія	42,2	43,5	6,9	3,1	4,2	75,7
Данія	38,4	45,9	6,7	2,1	6,9	75,5
Фінляндія	32,4	51,1	6,3	2,6	7,6	74,6
Чехія	32,8	49,5	7,6	2,6	7,6	72,1
Польща	24,2	49,3	15,0	5,4	6,1	53,1
Японія	27,2	42,6	11,1	6,0	13,0	52,7
США	23,0	46,6	17,3	5,7	7,4	46,6
Туреччина	17,4	48,2	19,1	6,5	8,7	40,0
Румунія	12,2	46,0	22,5	7,1	12,3	28,6
Словаччина	9,8	39,2	27,1	13,6	10,3	8,3
Індія	5,4	19,0	39,5	24,5	11,6	-39,6
Угорщина	4,6	19,5	34,6	34,3	7,0	-44,8
Китай	3,5	9,0	31,9	50,9	4,7	-70,3
Білорусь	2,9	6,5	18,8	67,3	4,5	-76,7
росія	0,5	1,9	3,4	91,3	2,9	-92,3

* Різниця між частками тих, хто ставиться цілком або переважно позитивно, і тих, хто ставиться цілком або переважно негативно.

¹ Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Київським Безпековим Форумом з 12 по 17 вересня 2025 р.

Опитування методом face-to-face проводилося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві – лише на тих територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії).

Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі (коли здійснювався відбір респондентів за статево-віковими квотами). Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р. (за віком, статтю, типом поселення).

Опитано 1 210 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,9%. Разом з тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

НАСКІЛЬКИ ПОЗИТИВНИМ ЧИ НЕГАТИВНИМ Є СТАВЛЕННЯ ДО ОБ'ЄДНАНЬ ДЕРЖАВ, % опитаних							
	Цілком позитивно	Переважаю позитивно	Переважаю негативно	Цілком негативно	Не знають/ ніколи не чули	Важко відповісти	Баланс позитивного- негативного ставлення*
Європейський Союз	40,4	46,5	5,0	2,7	0,5	4,9	79,2
НАТО	34,8	41,3	10,0	4,3	0,5	9,1	61,8
Шанхайська організація співробітництва (ШОС)	0,5	1,3	14,7	37,0	33,5	13,0	-49,9
Організація договору про колективну безпеку (ОДКБ) (до неї входять Білорусь, Казахстан, Киргизстан, росія та Таджикистан)	0,6	2,3	13,6	58,4	16,8	8,3	-69,1
БРІКС (міжнародна організація найбільших за площею та населенням країн, що розвиваються: Бразилія, росія, Індія, Китай, ПАР)	0,4	2,0	17,9	53,8	17,7	8,2	-69,3

* Різниця між частками тих, хто ставиться цілком або переважно позитивно, і тих, хто ставиться цілком або переважно негативно.

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

Редакційно-видавничий відділ: З. Міщенья, К. Ягович, Т. Овсяник.

Фото обкладинки: INTERPRETER, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/war-ukraine-implications-asia>,
BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/czxnye07x2lo/>.

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

е-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

